

## **Przewidywane osiągnięcia uczniów w zakresie wiedzy.**

### **Klasa I**

Propozycja szczegółowych osiągnięć ucznia z podziałem na poziomy wymagań, które odpowiadają ocenom szkolnym w skali przewidzianej rozporządzeniem MEN.

#### **Ocena niedostateczna**

Uczeń:

- pomimo pomocy nauczyciela nie potrafi się wypowiedzieć
- nie opanował wiedzy i umiejętności w zakresie wymagań koniecznych niezbędnych do dalszego kształcenia
- nie potrafi wykonać prostego polecenia
- wykazuje się brakiem systematyczności i chęci do nauki
- nie interesuje się przedmiotem

#### **Ocena dopuszczająca (poziom wymagań koniecznych)**

Uczeń:

- przy pomocy nauczyciela jest w stanie wykonać proste polecenia
- ma braki w opanowaniu wiedzy i umiejętności, które są konieczne do dalszego kształcenia; posiada minimum wiedzy
- nie potrafi sformułować jasnej wypowiedzi na tematy poruszane na lekcjach
- jego postawa na lekcjach jest bierna, ale wykazuje chęć do współpracy
- wymienia rodzaje grup społecznych, cechy państwa, podstawowe zasady państwa demokratycznego, podstawowe zasady ustroju RP,
- charakteryzuje pracę organów szkoły
- lokalizuje siedzibę władz miejskich
- wyjaśnia pojęcia: grupa społeczna, gmina, powiat, województwo, państwo, obywatelstwo, monarchia, republika, opozycja, ustawa, prawo, kodeks, partia polityczna, kampania wyborcza, organizacja pozarządowa, środki masowego przekazu
- 39
- wylicza elementy charakterystyczne dla prawidłowego porozumiewania się, nazwy podstawowych dokumentów dotyczących praw człowieka, partie istniejące w Polsce
- wymienia główne zadania szkoły, prawa i obowiązki dziecka i ucznia, zadania Samorządu Uczniowskiego
- zna: symbole narodowe, największe skupiska polonijne na świecie, wolności, prawa i obowiązki obywateli RP, zasady prawa wyborczego
- potrafi nazwać centralne organy państwowe

#### **Ocena dostateczna (poziom wymagań podstawowych)**

Uczeń:

- jest aktywny na lekcjach sporadycznie
- jego wiedza jest wrywkowa i fragmentaryczna
- ma problemy z samodzielnym sformułowaniem i uzasadnieniem swoich wypowiedzi
- udziela odpowiedzi na proste pytania nauczyciela
- wykonuje samodzielnie proste zadania, które przydzielili mu grupa
- definiuje pojęcia: potrzeby człowieka, grupy społeczne, samorząd terytorialny, Polonia, naród, państwo totalitarne, autorytarne, demokratyczne, absolutorium,

koalicja, elektorat, interpelacja, immunitet,

- zna: podstawowe dokumenty, w oparciu o które funkcjonuje szkoła, cele, jakie realizuje państwo, układ treści Konstytucji RP, strukturę władzy centralnej i jej podstawowe uprawnienia
- wymienia formy państwa, podstawowe dokumenty określające prawa i wolności człowieka, systemy partyjne na świecie, typy partii
- odróżnia państwa o ustroju demokratycznym od państw niedemokratycznych i zna w nich sytuacje jednostki
- charakteryzuje podstawowe zasady państwa demokratycznego, ustroju RP
- omawia proste diagramy, wykresy, tabele
- opisuje i kwalifikuje grupy społeczne i warunki przynależności
- wie, że oprócz praw obywatel ma też powinności, jak się powołuje organy władzy

### **Ocena dobra (poziom wymagań rozszerzających)**

Uczeń:

- w dużej mierze opanował treści i umiejętności zawarte w programie
  - chętnie pracuje w grupie
  - jest aktywny na zajęciach
  - umiejętnie wykorzystuje zdobyte informacje
  - wykonuje samodzielnie typowe zadania związane z tokiem lekcji i zlecone przez nauczyciela
  - umie formułować proste, typowe wypowiedzi ustne i pisemne
  - potrafi interpretować diagramy, wykresy, mapki tematyczne, tabele
  - poprawnie stosuje pojęcia: naród, państwo, samorząd terytorialny, grupa społeczna, państwo unitarne, federacyjne, niezawisłość sędziowska, suwerenność
  - omawia formy państwa
  - zna i rozumie różnice między państwem totalitarnym i autorytarnym i mechanizmy funkcjonowania państwa demokratycznego
  - wykazuje różnice między monarchią konstytucyjną a republiką
  - zna rodzaje więzi społecznych w grupie, czynniki, które wyznaczają prawa i obowiązki dziecka- ucznia, władze samorządu uczniowskiego i opisuje ich działalność
  - rozumie: swoje związki z przyrodą i wie, że jest ona niezbędna do życia oraz funkcjonowania człowieka, że człowiek staje się istotą społeczną dzięki różnorodnym kontaktom; współzależność między sposobem sprawowania władzy a sytuacją obywatela w państwie; różnicę między władzą ustawodawczą i wykonawczą, podział zadań między organami władzy samorządowej a władzą centralną,
  - porównuje zachowania pozytywne i negatywne oraz ich wpływ na postawę ludzi
  - prezentuje różne sposoby rozwiązywania konfliktów
  - określa specyfikę działalności organów terytorialnych i organów szkoły
  - charakteryzuje podstawowe zasady ustroju politycznego RP i uprawnienia organów władzy
- 41
- uzasadnia cel działania organizacji pozarządowych, fundacji, stowarzyszeń, związków zawodowych
  - dostrzega różnice w typach partii i systemach partyjnych

## **Ocena bardzo dobra (poziom wymagań dopełniających)**

Uczeń:

- bardzo aktywnie uczestniczy w zajęciach
- sprawnie samodzielnie posługuje się różnymi źródłami wiedzy, uzasadnia odpowiedzi korzystając z wiadomości prasowych i telewizyjnych
- potrafi posługiwać się wcześniej wymienionymi pojęciami w określonych sytuacjach, tekstem konstytucji, na wybranych przykładach ocenić funkcjonowanie w praktyce zasad ustroju RP, wykorzystać wiedzę teoretyczną do oceny problemów, które są rozwiązywane przez władze centralne i samorządowe
- uzasadnia własne poglądy i stanowiska
- dokonuje samodzielnej oceny wydarzeń i zjawisk
- dostrzega związki przyczynowo- skutkowe
- potrafi łączyć wiedzę z różnych przedmiotów
- potrafi interpretować diagramy, wykresy, tabele, mapki tematyczne i wyciągać wnioski
- interpretuje teksty źródłowe
- przedstawia obecny stan wiedzy dotyczącej badań socjologicznych
- rozumie znaczenie pojęć: tolerancja, socjologia
- porównuje swoje miejsce w społeczeństwie z innymi
- rozumie, że oprócz praw uczeń ma obowiązki
- zna i cytuje maksymy filozofów i umie je zinterpretować,
- wyodrębnia różnice w podziale zadań poszczególnych struktur samorządu oraz organów szkoły
- wykazuje różnice występujące pomiędzy zadaniami poszczególnych struktur samorządu: gminy, powiatu, województwa.
- rozumie i potrafi ustalić podobieństwa i różnice w sprawowaniu władzy w monarchii konstytucyjnej i republice
- potrafi wyjaśnić istotę społeczeństwa obywatelskiego
- ocenia sytuację obywatela w państwie demokratycznym, autorytarnym i totalitarnym
- umie określić rodzaje swobód obywatelskich, granice wolności

## **Ocena celująca (poziom wymagań wykraczających poza program)**

Uczeń:

- posiada wiedzę i umiejętności wykraczające poza program
- rozwija własne zainteresowania
- bierze udział z sukcesami w konkursach
- jest bardzo aktywny na lekcjach
- wykonuje szereg zadań dodatkowych z własnej inicjatywy
- jest żywo zainteresowany tym co dzieje się w Polsce i na świecie
- angażuje się w akcje o charakterze humanitarnym, ekologicznym, wolontariackim
- umiejętnie formułuje argumenty, wypowiada się bardzo poprawnym językiem
- potrafi doskonale zaplanować i zorganizować pracę swoją i innych

## **Klasa II**

Propozycja szczegółowych osiągnięć ucznia z podziałem na poziomy wymagań, które odpowiadają ocenom szkolnym w skali przewidzianej rozporządzeniem MEN.

### **Ocena niedostateczna**

Uczeń:

- pomimo pomocy nauczyciela nie potrafi się wypowiedzieć
- nie opanował wiedzy i umiejętności w zakresie wymagań koniecznych niezbędnych do dalszego kształcenia
- nie potrafi wykonać prostego polecenia
- wykazuje się brakiem systematyczności i chęci do nauki
- nie interesuje się przedmiotem

### **Ocena dopuszczająca (poziom wymagań koniecznych)**

Uczeń:

- przy pomocy nauczyciela jest w stanie wykonać proste polecenia
- ma braki w opanowaniu wiedzy i umiejętności, które są konieczne do dalszego kształcenia; posiada minimum wiedzy
- nie potrafi sformułować jasnej wypowiedzi na tematy poruszane na lekcjach
- jego postawa na lekcjach jest bierna, ale wykazuje chęć do współpracy
- wyjaśnia pojęcia: praca, rynek, gospodarka rynkowa, popyt, podaż, cena, bank, giełda, inflacja, towar, przedsiębiorstwo, pieniądz, moneta, banknot, budżet, podatek, bezrobocie, pracodawca, pracobiorca, eksport, import, reklama, terroryzm,
- wie, że celem działalności gospodarczej człowieka jest zaspokajanie własnych potrzeb, praca i umiejętności człowieka są warunkiem rozwoju jednostki i społeczeństwa, dlaczego obywatele powinni płacić podatki
- wylicza rodzaje podatków, symbole Unii Europejskiej
- wskazuje na mapie państwa członkowskie Unii Europejskiej
- wie, czym są ONZ i NATO
- wie, jak należy przygotować dokumenty niezbędne w uzyskaniu pracy, gdzie szukać informacji o możliwości zatrudnienia,
- potrafi z pomocą nauczyciela napisać CV i list motywacyjny
- lokalizuje siedzibę Urzędu Pracy w miejscu zamieszkania

### **Ocena dostateczna (poziom wymagań podstawowych)**

Uczeń:

- jest aktywny na lekcjach sporadycznie
- jego wiedza jest wyrywkowa i fragmentaryczna
- ma problemy z samodzielnym sformułowaniem i uzasadnieniem swoich wypowiedzi
- udziela odpowiedzi na proste pytania nauczyciela
- wykonuje samodzielnie proste zadania, które przydzielili mu grupa
- omawia proste diagramy, wykresy, tabele
- definiuje pojęcia: barter, budżet rodzinny, prawo popytu i podaży, konkurencja, depozyt bankowy, obligacja, akcja, kurs akcji, spółka z o.o, spółka akcyjna, recesja, spółdzielnia, przedsiębiorczość, rynek pracy, siły wytwórcze, korupcja, uchodźcy, emigranci,

- wiem, czym zajmują się ambasady i konsulaty,
- zna funkcje i rodzaje pieniądza,
- wyjaśnia, na czym polega gospodarowanie
- wie, jakie są rodzaje gospodarek
- rozumie, że sytuacja ekonomiczna rodziny zależy od wykształcenia i przedsiębiorczości jej członków
- zna mechanizmy gospodarki rynkowej, rodzaje spółek
- rozumie perswazyjny charakter reklamy
- wie, z jakich form pomocy mogą skorzystać absolwenci wszystkich typów szkół oraz na czym polegają obowiązki pracowników i pracodawców
- potrafi skorzystać z biura pośrednictwa pracy
- opisuje formalności związane z rozpoczęciem samodzielnej działalności gospodarczej, przemiany gospodarcze, jakie zaszły w RP po 1989 roku,
- zna system szkolny w Polsce
- potrafi samodzielnie napisać CV i list motywacyjny
- rozumie, że wybierając zawód trzeba uwzględnić własne zainteresowania, a także zapotrzebowanie na rynku
- omawia etapy tworzenia Unii Europejskiej

### **Ocena dobra (poziom wymagań rozszerzających)**

Uczeń:

- w dużej mierze opanował treści i umiejętności zawarte w programie
- chętnie pracuje w grupie
- jest aktywny na zajęciach
- umiejętnie wykorzystuje zdobyte informacje
- wykonuje samodzielnie typowe zadania związane z tokiem lekcji i zlecone przez nauczyciela
- umie formułować proste, typowe wypowiedzi ustne i pisemne
- potrafi interpretować diagramy, wykresy, mapki tematyczne, tabele
- poprawnie stosuje pojęcia: budżet, podmiot gospodarczy, marketing, inwestor, makler, dywidenda, prawo handlowe, dochód narodowy, dochód narodowy per capita, deficyt budżetowy, rynek konsumenta, monopol, rynek pracy, transformacja, koniunktura, prywatyzacja, reprivatyzacja, „szara strefa”, Kodeks Pracy, reglamentacja, globalizacja, efekt cieplarniany, dziura ozonowa, kwaśne deszcze,
- rozumie, że podejmowanie decyzji ekonomicznych uwarunkowane jest wieloma czynnikami
- wyjaśnia znaczenie pracy dla rozwoju człowieka
- wymienia przyczyny i rodzaje bezrobocia
- rozumie mechanizm powstawania inflacji
- wyjaśnia funkcje pieniądza i rodzaje pieniądza,
- charakteryzuje rodzaje podatków
- potrafi rozróżniać papiery wartościowe, wypełnić czek
- charakteryzuje mechanizmy gospodarki tradycyjnej, nakazowej, wolnorynkowej, działalność giełdy, banku
- wie, na czym polega konkurencja, jakie znaczenie ma marketing
- potrafi wskazać i omówić przyczyny kryzysu gospodarki polskiej przed 1989 rokiem
- zna formy przekształceń własnościowych w RP po 1989 roku, założenia planu Balcerowicza
- zna czynniki wzrostu gospodarczego

- charakteryzuje cele polityki zagranicznej Polski,
- omawia zasady działania Unii Europejskiej
- wyjaśnia, na czym polega zasada pomocniczości i solidarności w Unii Europejskiej,
- ocenia wkład Polski w proces integracji europejskiej
- potrafi uzasadnić wybór szkoły
- potrafi przygotować niezbędne dokumenty celem uzyskania pracy
- rozumie przyczyny biedy i zacoiania w krajach Południa
- wskazuje na mapie miejsca najważniejszych konfliktów międzynarodowych,

### **Ocena bardzo dobra (poziom wymagań dopełniających)**

Uczeń:

- bardzo aktywnie uczestniczy w zajęciach
- sprawnie samodzielnie posługuje się różnymi źródłami wiedzy, uzasadnia odpowiedzi korzystając z wiadomości prasowych i telewizyjnych
- potrafi posługiwać się wcześniej wymienionymi pojęciami w określonych sytuacjach, tekstem konstytucji, na wybranych przykładach ocenić funkcjonowanie w praktyce zasad ustroju RP, wykorzystać wiedzę teoretyczną do oceny problemów, które są rozwiązywane przez władze centralne i samorządowe
- uzasadnia własne poglądy i stanowiska
- dokonuje samodzielnej oceny wydarzeń i zjawisk
- dostrzega związki przyczynowo- skutkowe
- potrafi łączyć wiedzę z różnych przedmiotów
- potrafi interpretować diagramy, wykresy, tabele, mapki tematyczne i wyciągać wnioski
- interpretuje teksty źródłowe
- posługuje się analizą SWOT do rozwiązywania zagadnień z dziedziny gospodarki lub polityki
- poprawnie stosuje pojęcia: PNB, PKB, akumulacja, spożycie, dług publiczny, reklama społeczna, mobilność zawodowa, liberalizm, interwencjonizm państwowy, bilans płatniczy, protekcjonizm, euroregiony, „globalna wioska”,
- rozumie związek między przedsiębiorczością a funkcjonowaniem przedsiębiorstwa i gospodarki, znaczenie różnych podmiotów gospodarczych w funkcjonowaniu rynku, rolę giełdy, banków
- potrafi wyjaśnić, dlaczego inflacja jest szkodliwa dla gospodarki i konsumentów
- rozumie rolę monopolu w gospodarce wolnorynkowej
- rozumie skutki bezrobocia dla gospodarki
- wykazuje różnice między spółką cywilną a akcyjną
- potrafi zaproponować sposoby przeciwdziałania korupcji w gospodarce
- wie, czym jest Jednolity Rynek Europejski
- ocenia stanowisko Polski w strukturach Unii Europejskiej, sytuację gospodarczą kraju i swego regionu oraz wkład Polski w proces integracji UE
- potrafi uzasadnić, dlaczego gospodarka nakazowa była nieefektywna
- uzasadnia znaczenie przekształceń własnościowych przeprowadzonych w Polsce po 1989 roku
- potrafi wyjaśnić, od czego uzależniony jest wzrost dochodu narodowego,
- dokonuje bilansu polityki gospodarczej Polski ostatnich lat
- wie, jak skutecznie korzystać z praw konsumenckich
- rozumie, na czym polega społeczna odpowiedzialność biznesu,

- wie, jakie są zasady zatrudniania młodocianych
- zna programy edukacyjne realizowane w ramach UE
- potrafi scharakteryzować główne zagrożenia ekologiczne dla Ziemi,
- potrafi przedstawić argumenty za lub przeciw obecności żołnierzy polskich w misjach zagranicznych

### **Ocena celująca (poziom wymagań wykraczających poza program)**

#### **Uczeń:**

- posiada wiedzę i umiejętności wykraczające poza program
- rozwija własne zainteresowania
- bierze udział z sukcesami w konkursach
- jest bardzo aktywny na lekcjach
- wykonuje szereg zadań dodatkowych z własnej inicjatywy
- jest żywo zainteresowany tym co dzieje się w Polsce i na świecie
- angażuje się w akcje o charakterze humanitarnym, ekologicznym,
- umiejętnie formułuje argumenty, wypowiada się bardzo poprawnym językiem
- potrafi doskonale zaplanować i zorganizować pracę swoją i innych